

WNIKANIE CIEPŁA PRZY WRZENIU CIECZY

1. Wprowadzenie

Z wrzeniem cieczy jednoskładnikowej A mamy do czynienia wówczas, gdy proces przechodzenia cząstek cieczy w parę zachodzi w takiej temperaturze, w której prężność pary nasyconej danej cieczy p_A^0 jest większa od ciśnienia w otaczającej przestrzeni P . Ciśnienie P jest sumą ciśnienia w fazie gazowej nad cieczą P_z i ciśnienia hydrostatycznego P_h . Znak nierówności we wzorze (1) jest związany z koniecznością przewyższenia sił napięcia powierzchniowego, które przeciwdziałają tworzeniu się i wzrostowi pęcherzyków pary.

$$p_A^0 > P_z + P_h = P. \quad (1)$$

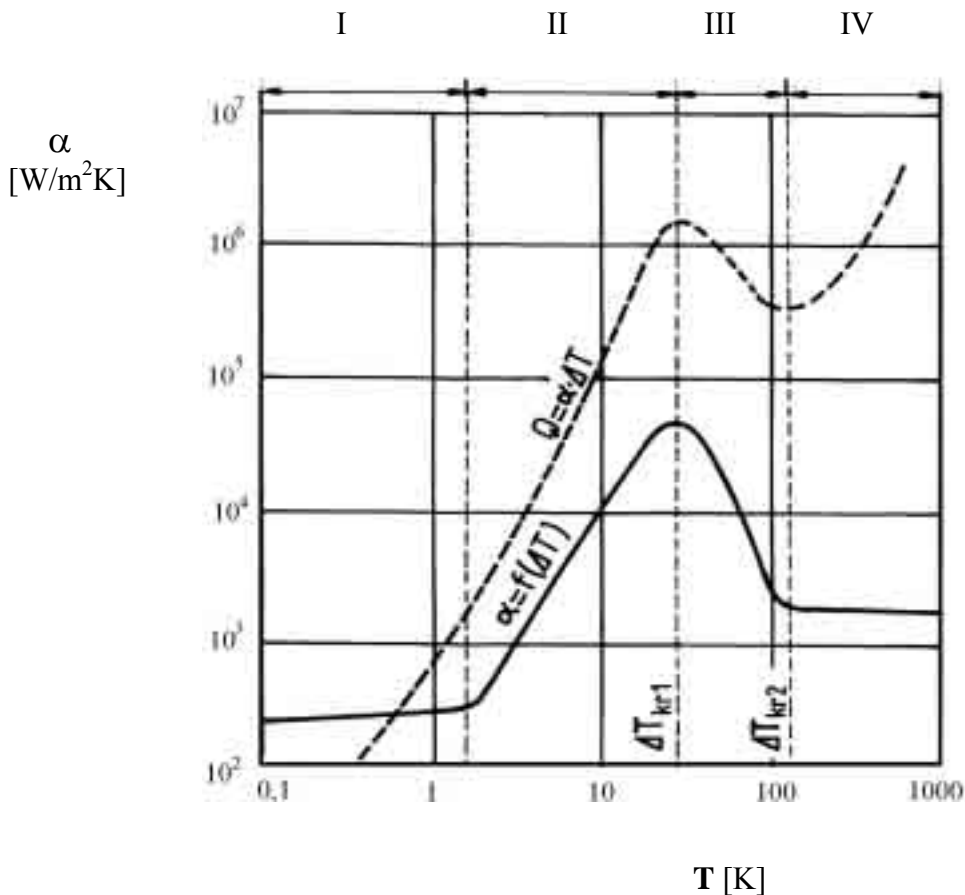
W układach wieloskładnikowych z wrzeniem cieczy do czynienia mamy wówczas, gdy proces przechodzenia cząstek cieczy w parę następuje w takiej temperaturze, w której suma prężności parcjalnych wszystkich składników układu jest większa od ciśnienia w otaczającej przestrzeni

$$\sum_1^n P_i > P = P_z + P_h \quad (2)$$

Wrzenie cieczy występuje wówczas, gdy pęcherzyki fazy parowej tworzą się zarówno na powierzchni grzejnej, jak i w masie cieczy. Temperatura pary w pęcherzyku, zwana temperaturą nasycenia T_s , zależy od rodzaju cieczy i ciśnienia P . Przy $P = \text{const}$ temperatura nasycenia ma dla poszczególnych cieczy określoną wartość, która jest stałą podczas całego procesu wrzenia.

Jakob rozróżnia dwa rodzaje wrzenia cieczy: wrzenie pęcherzykowe i wrzenie filmowe. Jeżeli wrząca ciecz dobrze nawilża powierzchnię grzejną, to podmywa tworzące się pęcherzyki parowe, które wtedy mają kształt kulisty i punktowo dotykają powierzchni, co powoduje łatwe ich odrywanie się. Jeżeli natomiast wrząca ciecz źle zwilża powierzchnię grzejną, to pęcherzyki pary mają kształt bardziej spłaszczony i przylegają na znacznej powierzchni do ściany.

Zależność obciążenia cieplnego powierzchni grzejnej $q = \alpha \Delta T$ oraz współczynnika wnikania ciepła α od różnicy temperatur $\Delta T = T_{sc} - T_s$ dla wrzącej pod ciśnieniem $P = 1.01325 \cdot 10^5$ Pa ($P = 1 \text{ atm}$) wody destylowanej przedstawia rys.1. Z rysunku widać, że podczas słabego ogrzewania powierzchni grzejnej (małe q , małe ΔT) współczynniki wnikania ciepła α są mniejsze od 10^3 , a zatem są tego samego rzędu co podczas ruchu

Rys.1. Wykres zależności $\alpha=f(\Delta T)$ i $q=f(\Delta T)$ dla wody destylowanej wrzącej pod ciśnieniem $P=1.01325 \cdot 10^5$ Pa
 I- wrzenie w warunkach ruchu swobodnego cieczy, II- wrzenie pęcherzykowe,
 III-nietrwale wrzenie filmowe, IV- trwałe wrzenie filmowe

ciepła w warunkach konwekcji naturalnej. Prądy konwekcyjne powodują ruch cieczy do góry, gdzie odparowuje ona na powierzchni do otoczenia.

Po przekroczeniu $\Delta T = 5\text{K}$ i $q = 6 \cdot 10^3 \text{ W/m}^2$ współczynniki α silnie wzrastają i dla $\Delta T = 25\text{K}$ i $\dot{q} = 1.45 \cdot 10^6 \text{ W/m}^2$ osiągają bardzo dużą wartość $\alpha = 6 \cdot 10^4 \text{ W/m}^2\text{K}$. Dla zakresu $\Delta T = 5\text{--}25\text{K}$ charakterystyczne jest tworzenie się pęcherzyków pary na powierzchni grzejnej, przy czym równoległe ze wzrostem ΔT lub q zwiększa się liczba ośrodków produkujących pęcherzyki pary. Po przekroczeniu $\Delta T = 25\text{K}$ wrzenie pęcherzykowe przechodzi w nietrwale wrzenie filmowe, któremu towarzyszy zmniejszenie się współczynników α i natężenia strumienia cieplnego $\dot{q}$. Jest to spowodowane zmniejszaniem się efektywnej powierzchni grzejnej, wywołane wzrastającym stopniem pokrycia powierzchni przez parę. Szczegółowe omówienie mechanizmu wrzenia cieczy można znaleźć w literaturze [2] s. 80-84.

Dla pęcherzykowego wrzenia cieczy w dużej objętości Krużylin wyprowadził teoretycznie wzór na współczynnik wnikania ciepła:

$$\alpha = 7.77 \cdot 10^{-2} \left(\frac{\rho_p r}{\rho_c - \rho_p} \right)^{0.033} \left(\frac{\rho_c}{\sigma} \right)^{0.333} \frac{\lambda_c^{0.75} q^{0.7}}{\eta_c^{0.45} c_p^{0.12} T_s^{0.37}} \quad (3)$$

Wzór ten może być stosowany do obliczenia współczynników wnikania ciepła α pod dowolnym ciśnieniem aż do krytycznego, a jego poprawność została potwierdzona doświadczalnie dla różnych cieczy, gdy $\dot{q} \leq \dot{q}_{kr}$. Parametry fizyczne wrzącej cieczy w równaniu (3) należy przyjmować w temperaturze nasycenia T_s .

Dla danej cieczy, wrzącej pod określonym ciśnieniem, wszystkie parametry fizyczne w równaniu (3) mają stałe wartości, co umożliwia sprowadzenie go do postaci $\alpha = f(P, \dot{q})$. Dla wody szczegółowa postać tego uproszczonego równania jest następująca:

$$\alpha = 0.56q^{0.7} P^{0.15}, \quad (4)$$

lub uwzględniając zależność $q = \alpha\Delta T$

$$\alpha = 0.14465\Delta T^{2.33} P^{0.5} \quad (5)$$

w których P jest ciśnieniem w N/m²

2. Cel ćwiczenia

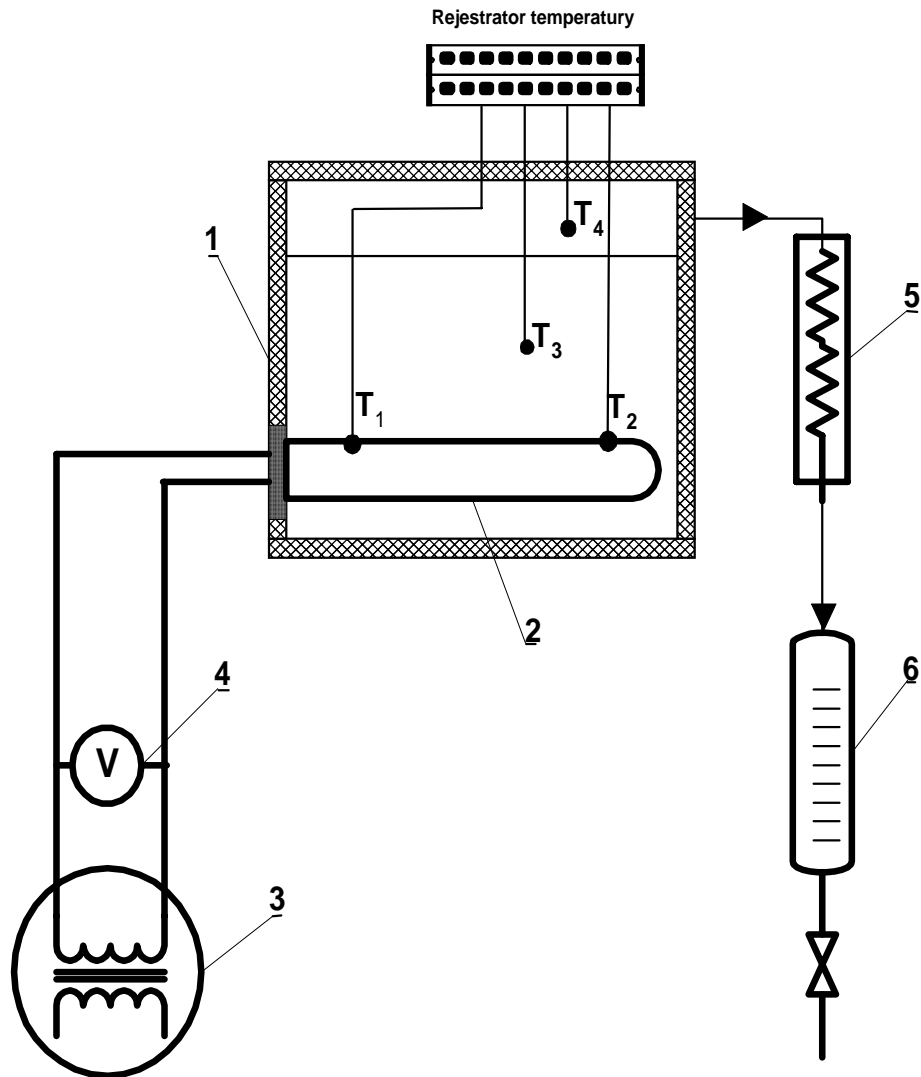
Celem ćwiczenia jest doświadczalne określenie zależności współczynnika wnikania ciepła od różnicy temperatur ścianki grzejnej i temperatury nasycenia $\alpha = f(\Delta T)$ dla wrzenia wody destylowanej pod stałym ciśnieniem.

Wyznaczone doświadczalnie współczynniki wnikania ciepła α_d należy porównać z wielkościami obliczonymi α_{teoret} na podstawie wzoru Krużylina.

3. Aparatura

Schemat aparatury przedstawiony jest na rysunku 2. Zasadniczym elementem jest zbiornik 1, wykonany ze stali kwasoodpornej i izolowany z zewnątrz wełną szklaną.

W zbiorniku zamontowana jest grzałka 2 o oporności 24.5Ω. Ma ona kształt litery U a jej przekrój jest kołowy. Długość grzałki wynosi L=0.812 m, średnica d=0.0085 m. Napięcie zasilania ustawiane jest autotransformatorem 3 i kontrolowane woltomierzem 4. W zbiorniku umieszczone są cztery końcówki termoelementów żelazo-konstantan, służących do pomiaru temperatury.

Rys.2. Schemat aparatury doświadczalnej do badania wnikania ciepła przy wrzeniu cieczy
 1-zbiornik, 2- grzałka, 3-autotransformator, 4-woltomierz, 5-kondensator, 6-zbiornik

Czujniki T_1 i T_2 są przylutowane do powierzchni grzałki, T_3 -mierzy temperaturę cieczy a T_4 - temperaturę oparów nad cieczą. Są one połączone z rejestratorem o zapisie ciągłym.

Para powstająca podczas wrzenia cieczy przepływa do kondensatora 5, gdzie zostaje wykroplona. Stamtąd kondensat sływa do wyskalowanego zbiornika 6.

4. Metodyka pomiarów

Pomiar współczynnika wnikania ciepła α polega na określeniu w stanie równowagi cieplnej układu:

- a) strumienia cieplnego Q ,
- b) różnicy temperatur ścianki grzejnej i wrzącej cieczy.

Współczynnik wnikania ciepła α oblicza się za pomocą wzoru Newtona

$$\dot{Q} = \alpha A \Delta T, \quad (6)$$

w którym

$$\Delta T = T_{\acute{s}c} - T_{wrz} \quad (7)$$

$T_{\acute{s}c}$ - temperatura ścianki grzejnej,

T_{wrz} - temperatura wrzącej cieczy,

A - powierzchnia grzejna.

Strumień wymienionego podczas pomiaru ciepła oblicza się z zależności

$$\dot{Q} = \dot{m}r \quad (8)$$

gdzie: $\dot{m}$ - natężenie odbioru kondensatu,

r - ciepło parowania wrzącej cieczy,

Obliczona w ten sposób wartość $\dot{Q}$ będzie równa tylko wówczas strumieniowi ciepła rzeczywiście wymienionego pomiędzy powierzchnią grzejną i wrzącą cieczą gdy:

- a) cała ilość odebranego kondensatu powstaje z pary wytworzonej na powierzchni grzejnej A ,
- b) cała ilość wytworzonej na powierzchni grzejnej pary dostaje się do skraplacza,
- c) w skraplaczu następuje całkowite skroplenie pary.

Przed rozpoczęciem właściwego pomiaru należy wykonać następujące czynności wstępne:

- 1) napełnić zbiornik wodą destylowaną do połowy wysokości cieczowskazu,
- 2) włączyć ogrzewanie i ustalić żądane napięcie na grzałce w zbiorniku,
- 3) włączyć przepływ wody chłodzącej do skraplacza,
- 4) włączyć miernik temperatury.

Z chwilą ustalenia się równowagi cieplnej w aparaturze doświadczalnej (stałość wszystkich temperatur w czasie). Należy rozpocząć właściwy pomiar, mierząc w czasie ilość odebranego kondensatu $\dot{m}$ i różnicę temperatur $\Delta T = T_{\acute{s}c} - T_{wrz}$

5. Opracowanie wyników pomiarów

Współczynniki wnikania ciepła α dla wszystkich pomiarów oblicza się za pomocą równania (6). Pomiar różni się między sobą wielkościami $\dot{Q}$ i $\Delta T = T_{\acute{s}c} - T_{wrz}$, które są wynikiem zmian napięcia na grzałce.

Sprawozdanie winno zawierać:

- 1) w układzie podwójnie logarytmicznym wykres zależności $\alpha = f(\Delta T)$ dla wrzenia wody destylowanej,
- 2) porównanie doświadczalnych wartości α z teoretycznymi, obliczonymi wg równań (3), (4) i (5).